

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

(CONFLICT OF INTERESTS)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สิ่งใกล้ตัวที่เราพบเห็นกันอยู่บ่อยครั้ง ที่คนบางคนเอาประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นประโยชน์ส่วนตัว แต่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ส่วนรวมเป็นอย่างมากก็คือ การรुकล้ำพื้นที่ทางเดินเท้า (Footpath)

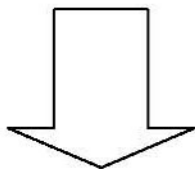
หรือในหน่วยงานของรัฐที่มีการเอาประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นประโยชน์ส่วนตัวจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคน ไม่ว่าจะเป็นการเอารถหลวงไปใช้เพื่อธุระส่วนตัว เอารถส่วนตัวมาล้างที่ทำงาน เอาวัสดุครุภัณฑ์หลวงไปใช้ที่บ้าน ซึ่งล้วนจะทำให้ประเทศต้องมีการค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นทั้งนั้น เปรียบเสมือนน้ำในอ่าง เป็นงบประมาณของแผ่นดินที่จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเท่านั้น แต่ต้องรั่วไหลไปเพราะการนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

ผลประโยชน์ทับซ้อนคือ?

การจัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม หรือที่เราเรียกกันติดปากว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หมายถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดๆ ตามอำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม แต่กลับเข้าไปมีส่วนได้เสียกับกิจกรรมหรือการดำเนินการที่เอื้อผลประโยชน์ให้กับตนหรือพวกพ้อง ทำให้การใช้อำนาจหน้าที่เป็นไปโดยไม่สุจริต ก่อให้เกิดผลเสียต่อภาครัฐ (ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ)

1. การแสวงหาประโยชน์จากทางราชการที่มีขอบ
2. การรับผลประโยชน์จากทางราชการที่มีขอบ
3. การใช้อิทธิพลเรียกผลประโยชน์
4. การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ
5. การใช้ข้อมูลลับของทางราชการ
6. การรับทำงานนอกองค์กร
7. การทำงานหลังออกจากตำแหน่ง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

1. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 100, 103 และ 103/1 กำหนดเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนร่วมไว้เพื่อลดระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนร่วมออกจากกันได้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนให้ถือเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

2. ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543 ได้กำหนดว่าโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยา กล่าวคือ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสต่างๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม

3.ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

3.1 ส่วนคำปรารภ ได้กล่าวถึงค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ 9 ประการ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 9 ข้อ ดังนี้

(1) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

(2) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ

(3) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัวและไม่มี

ผลประโยชน์ทับซ้อน

(4) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรมและถูกกฎหมาย

(5) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

(6) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง

(7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐานมีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้

(8) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(9) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

3.2 หมวด 2 ข้อ 5 ให้ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศไทยเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัวโดยอย่างน้อยต้องวางตนดังนี้

(1) ไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงหรือผู้มีบุญคุณส่วนตัว มาประกอบการใช้ดุลพินิจให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้น หรือปฏิบัติต่อบุคคลนั้นต่างจากบุคคลอื่น เพราะความชอบหรือชัง

(2) ไม่ใช้เวลาราชการ เงิน ทรัพย์สิน บุคลากร บริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกของทางราชการ ไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย

(3) ไม่กระทำการใดหรือดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติภารกิจในฐานะส่วนตัวซึ่งก่อให้เกิดความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่ ทั้งนี้ในกรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัย ให้ข้าราชการผู้นั้นยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจรรยาบรรณพิจารณาเมื่อคณะกรรมการจรรยาบรรณวินิจฉัยเป็นประการใดแล้วจึงปฏิบัติตามนั้น

(4) ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบในหน่วยงานโดยตรงหรือหน้าที่อื่นในราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการต้องยึดถือประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนกลุ่มอันจำเป็นต้องวินิจฉัยหรือชี้ขาด ต้องยึดประโยชน์ของทางราชการและประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

3.3 หมวด 2 ข้อ 6 ให้ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม โดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้

(1) ไม่เรียกรับหรือยอมจะรับหรือยอมให้ผู้อื่น เรียกรับ หรือยอมจะรับซึ่งของขวัญแทนตนหรือญาติของตน ไม่ว่าก่อนหรือหลังดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเกี่ยวข้อง หรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ก็ตาม เว้นแต่เป็นการให้โดยธรรมจรรยา หรือการให้ตามประเพณีหรือให้แก่บุคคลทั่วไป

(2) ไม่ใช่ตำแหน่งหรือกระทำการที่เป็นคุณหรือโทษแก่บุคคลใดเพราะมีอคติ

(3) ไม่เสนอ หรืออนุมัติโครงการ การดำเนินการ หรือการทำนิติกรรมหรือสัญญาซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่น จะได้ประโยชน์อันมิควร ได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือประมาทจรรยาธรรมนี้

4.ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรรของหน่วยงานของรัฐพ.ศ.2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

5.ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรรของหน่วยงานของรัฐพ.ศ.2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2)พ.ศ.2549

6.ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.

ประเภทของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

1. การรับผลประโยชน์ต่างๆ (Accepting Benefits) และผลจากการรับผลประโยชน์นั้นส่งผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ เช่น การรับเงินหรือบริการต่างๆ จากบริษัทเอกชนที่เข้าร่วมประมูลงานจากภาครัฐ หรือการรับของขวัญจากผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นลูกค้าของหน่วยงาน เป็นต้น

2. การทำธุรกิจกับตัวเอง (Self-Dealing) หรือ เป็นคู่สัญญา(Contracts) เช่น ผู้บริหารของหน่วยงาน ทำสัญญาจ้างบริษัทที่ภรรยาของตนเองเป็นเจ้าของมาเป็นที่ปรึกษาของหน่วยงาน หรือทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างกับบริษัทที่ตนเองมีหุ้นส่วนอยู่ หรือทำสัญญาให้หน่วยงานจัดซื้อที่ดินของตนเองในการสร้างสำนักงานแห่งใหม่ เป็นต้น

3. การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งสาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post-Employment) โดยใช้อิทธิพลหรือความสัมพันธ์จากที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานนั้นหาประโยชน์จากหน่วยงานหรือไปดำรงตำแหน่งในบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานเดิม

4. การทำงานพิเศษ (Outside Employment or Moonlighting) โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการสร้างความน่าเชื่อถือ เช่นเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี รับงานเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ทำบัญชีให้กับบริษัทที่ต้องถูกตรวจสอบบัญชี เป็นต้น

5. การรู้ข้อมูลภายใน(Inside Information) แล้วนำข้อมูลไปหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือผู้อื่น เช่น ผู้บริหารของหน่วยงานรู้ข้อมูลภายในโครงการก่อสร้างถนนแล้วตนเองหรือให้เครือญาติไปกว้านซื้อที่ดินตามแนวถนนตัดผ่านไว้ล่วงหน้าเพื่อมาขายให้กับหน่วยงานในราคาที่สูง หรือเจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานเปิดเผยหรือขายข้อมูลที่สำคัญของฝ่ายที่มาขึ้นประมูลไว้ก่อนหน้าให้แก่ผู้ประมูลรายอื่นที่ให้ผลประโยชน์ ทำให้ฝ่ายที่มาขึ้นประมูลไว้ก่อนหน้าเสียเปรียบ เป็นต้น

6. การใช้บุคลากรหรือทรัพย์สินของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน(Using Employer,Property for Private Advantage)เช่นการนำวัสดุครุภัณฑ์ของหน่วยงานมาใช้ที่บ้าน หรือใช้โทรศัพท์ของหน่วยงานติดต่อธุระส่วนตัว หรือนำรถยนต์ราชการไปใช้ธุระส่วนตัว หรือนำน้ำมันของราชการมาเติมรถยนต์ส่วนตัว หรือนำรถส่วนตัวมาล้างที่หน่วยงาน เป็นต้น

7. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง(Pork-Barrelling) เช่น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอนุมัติโครงการลงในพื้นที่เขตเลือกตั้งหรือบ้านเกิดของตนเอง หรือการใช้งบสาธารณะเพื่อหาเสียงหรือการสื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งสาธารณะ เป็นต้น

(ที่มา : คู่มือ ผลประโยชน์ทับซ้อนสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข)